

Współczesne koncepcje antropologii kultury

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Kulturoznawstwo	Cykl dydaktyczny 2026/2027	
Specjalność Komunikacja wizualna i projektowanie graficzne	Kod przedmiotu HKLTKWS.II1.04453.26	
Jednostka organizacyjna Wydział Humanistyczny	Języki wykładowe polski	
Poziom kształcenia Studia magisterskie II stopnia	Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów Stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty specjalnościowe	
Profil studiów Ogólnoakademicki	Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Tak	
Koordynator przedmiotu	Katarzyna Skowronek	
Prowadzący zajęcia	Katarzyna Skowronek, Magdalena Machowska	
Okres Semestr 1	Forma zaliczenia Egzamin	Liczba punktów ECTS 3
	Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 15 Ćwiczenia audytoryjne: 15	

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów ze współczesnymi koncepcjami antropologii dotyczącymi kultury/kultur w zestawieniu z koncepcjami antropologii klasycznej.
C2	Przekazanie wiedzy na temat rozwoju teorii kultury/kultur, szczególnie tych współczesnych.
C3	Uświadomienie dylematów, problemów i wyzwań związanych ze współczesnymi badaniami antropologicznymi

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	Wszelstronnie zna główne kierunki rozwoju współczesnej antropologii, rozumie historyczny charakter kształtowania się antropologii. Potrafi wskazać na najważniejsze i najnowsze osiągnięcia współczesnej antropologii.	KLT2A_W06, KLT2A_W08, KLT2A_W09	Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin, Sprawozdanie
W2	Posiada poszerzoną wiedzę o typach więzi społecznych, ich genezie, zmienności, zróżnicowanych funkcjach oraz kulturowych odniesieniach w perspektywie antropologicznej.	KLT2A_W15	Aktywność na zajęciach, Egzamin
W3	Zna znaczenie refleksji antropologicznej i jej wpływ na kształt obecnej kultury i przemiany, jakie się w dokonują współcześnie w udziale i tworzeniu.	KLT2A_W11, KLT2A_W21	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin, Sprawozdanie
W4	Zna i rozumie metody analizy i interpretacji artefaktów kulturowych używane we współczesnych teoriach antropologicznych.	KLT2A_W07, KLT2A_W17	Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin, Sprawozdanie
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	Analizuje złożone współczesne teksty z antropologiczne, identyfikuje ich paradygmaty. Rekonstruuje i konstruuje różnego rodzaju argumentacje w tekstach z zakresu współczesnej antropologii, odwołując się do złożonych przesłanek normatywnych danego stanowiska lub do założeń światopoglądowych bądź do tradycji kulturowych.	KLT2A_U03, KLT2A_U10, KLT2A_U21, KLT2A_U23	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Sprawozdanie
U2	W analizie zjawisk społecznych i kulturowych uwzględnia odmienne ich postrzeganie przez osoby pochodzące z różnych środowisk i kultur. Wieloaspektowo interpretuje zjawiska charakterystyczne dla świata wielokulturowego w kontekście przemian społeczeństw nowoczesnych i ponowoczesnych.	KLT2A_U20	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin
U3	Potrafi w sposób zaawansowany wyszukiwać, selekcjonować i umiejętnie wykorzystywać dostępne źródła dla przygotowania interpretacji fenomenów współczesnej kultury.	KLT2A_U15	Aktywność na zajęciach
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	Ma świadomość znaczenia refleksji antropologicznej dla rozumienia procesów i przemian zachodzący we współczesnych społeczeństwach. Ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy, świata.	KLT2A_K09	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji
K2	Interpretuje nowe idee z zakresu antropologii współczesności i potrafi nad nimi prowadzić wieloaspektową dyskusję. Rozumie problematykę etyczną związaną z antropologią.	KLT2A_K03, KLT2A_K07	Udział w dyskusji, Kolokwium, Sprawozdanie

Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się dla modułu zajęć

Głównym celem przedmiotu jest przedstawienie współczesnych nurtów w antropologii, identyfikowanych z postmodernizmem i poststrukturalizmem w perspektywie teoretycznej i metodologicznej.

Nakład pracy studenta

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	15
Ćwiczenia audytoryjne	15
Przygotowanie do zajęć	8
Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	24
Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2
Dodatkowe godziny kontaktowe	3
Przygotowanie projektu, prezentacji, pracy pisemnej, sprawozdania	8
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 75
Liczba godzin kontaktowych	Liczba godzin 30

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	<p>Teksty omawiane na ćwiczeniach częściowo odnoszą się do wybranych zagadnień poruszanych na wykładach.</p> <p>Zostały dobrane wg klucza praktyk antropologa w terenie i jego relacji ze świadkiem wydarzeń traumatycznych. Dotyczą: etyki badań, wrażliwości, języka traumy, różnorodności narracji o traumatycznych wydarzeniach w tym języka filmu i specyfiki rejestrowania relacji świadka i jego osoby w tej roli.</p> <p>Znajomość tekstów, aktywny udział na zajęciach, praca w grupach tematycznych zakończona prezentacją multimedialną są podstawą zaliczenia.</p> <p>Literatura ćwiczenia:</p> <p>Filmy:</p> <p>Siła kobiet, reż. DJ JR, 2010.</p> <p>Miejsce urodzenia, reż. Paweł Łoziński 1992.</p> <p>Artykuły i rozdziały z książek:</p> <p>Michał Głowiński, Figura wroga (o propagandzie marcowej), [w:] tenże, Nowomowa po polsku, PEN, Warszawa 1991.</p> <p>Karl-Markus Gauss, Psożercy ze Svini, tł. Alicja Buras, Czarne, Wołowiec 2005.</p> <p>Bessel van der Kolk, Strach ucieleśniony. Mózg, umysł i ciało w terapii traumy, tł. M. Załoga, Czarna Owca 2023.</p> <p>Sendyka Roma, Papier Sylwia, Grzybowska Katarzyna red., Rzeczowy świadek, WUJ, Kraków 2019.</p> <p>Dauksza Anna, Koprowska Karolina, Świadek: jak się staje, czym jest?, IBL PAN, Warszawa 2019.</p>	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
2.	<p>Głównym celem wykładów jest przedstawienie współczesnych nurtów w antropologii społeczno-kulturowej, zwłaszcza tych identyfikowanych z postmodernizmem, poststrukturalizmem i postkolonializmem (studiami zależnościowymi). Zastanowimy się nad głównymi założeniami tych kierunków, przede wszystkim epistemologicznymi oraz metodologicznymi. Przeanalizujemy źródła, różnice oraz „miejsca wspólne” postmodernizmu w antropologii z koncepcjami klasycznymi (np. funkcjonalizmem i strukturalizmem). Podjęta zostanie również próba rekonstrukcji najważniejszych idei i pojęć w myśli współczesnej antropologii, takich jak podmiotowość, refleksyjność, Inny/Obcy, tekstowość, nowa lokalność, wiedza lokalna, różnica, performatywność, afektywność etc.</p> <p>Problematyka wykładów: 1-2. Wprowadzenie do antropologii współczesnej. Antropologia jako nauka. Przypomnienie wiedzy dotyczącej klasycznych nurtów i kierunków antropologicznych (m.in. nurt funkcjonalistyczny, szkoła E. Sapira, strukturalizm głęboki). Główne idee antropologii, sposoby myślenia antropologicznego i metody antropologii. Interpretacja antropologiczna. Uniwersalność a relatywizm.</p> <p>3. Współczesny antropolog – znaki szczególne. Podmiotowość w nowych ujęciach antropologicznych. Tożsamość, refleksyjność, krytyka kultury. Esencjalizm i antyesencjalizm. Krytyka klasycznych modeli takich jak: relacja wiedzy i władzy, eurocentryzm, utopijna obiektywność antropologii. Zwrot refleksyjny w antropologii. Antropologia postmodernistyczna.</p> <p>4-6. "Nowe" paradygmaty w antropologii. Etniczność i wielokulturowość. Spotkanie z Innym(i). Pojęcie etniczności i wielokulturowości w antropologii postmodernistycznej. Różnica i wykluczenie. Globalizacja, glokalizacja a zmiany w antropologii. Tożsamości narodowe a wspólnota wyobrażona. Tożsamości hybrydowe. Nowa mobilność. Ruch jako norma. Współczesna antropologia ciała. Zwrot sensoryczny. Emocje w kulturze. Zwrot afektywny. Antropologia feministyczna i queerowa. Antropologia codzienności. Antropologia w dobie technologii. Społeczeństwa cyfrowe i relacje postludzkie. Etnografia cyfrowa. Posthumanizm.</p> <p>7-8. Kolonializm. Neokolonializm. Postkolonializm. Studia zależnościowe. Nowa antropologia wobec dziedzictwa kolonializmu. Krytyka "rasy" w nowej antropologii. Postrasowość i "ślepotą na kolor".</p>	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2	Wykład

Informacje rozszerzone

Metody i techniki kształcenia :

Kształcenie zdalne, Mini wykład, Dyskusja, Studium przypadku (ang. case study), Wykład, Praca z materiałem źródłowym

Rodzaj zajęć	Metody zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
Wykład	Aktywność na zajęciach, Egzamin	
Ćwiczenia audytoryjne	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Sprawozdanie	

Dodatkowy opis

Wykłady są połączone z elementami dyskusji dotyczącej problemów współczesnej antropologii.

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu

Do zaliczenia ćwiczeń może przystąpić student, który regularnie uczestniczył w zajęciach. Dopuszczalne są dwie nieusprawiedliwione nieobecności. W przypadku niezaliczenia ćwiczeń w pierwszym terminie, student przystępuje do zaliczenia poprawkowego na takich samych zasadach, jakie obowiązywały w terminie pierwszym.

Egzamin ma charakter pisemny (2 pytania ogólne, wymagające umiejętności syntezy wiedzy zdobytej na wykładach). Punktacja i szczegółowe zasady - na pierwszym wykładzie.

Egzamin II lub III termin - w ocenie końcowej brana jest pod uwagę ocena zdobyta w tym terminie (a nie np. średnia z I i II terminu).

Sposób obliczania oceny końcowej

Na ocenę końcową składa się: 1. ocena z egzaminu - 0,7, 2. ocena z ćwiczeń audytoryjnych - 0,3. Ocena z wykładów: 100% - ocena z egzaminu pisemnego Ocena z ćwiczeń: 70% kolokwium, 20% aktywny udział w dyskusji, 10% prezentacja

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach

Student, który opuści więcej niż dwa zajęcia ćwiczeniowe, ustala z osobą prowadzącą zajęcia zakres i formę wyrównania zaległości.

Wymagania wstępne i dodatkowe

Brak

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa

Uczestnictwo w wykładzie jest nieobowiązkowe.

Ćwiczenia audytoryjne: zajęcia mają charakter obowiązkowy (dopuszczalne dwie nieusprawiedliwione nieobecności).

Literatura

Obowiązkowa

1. Literatura obowiązkowa do egzaminu:
2. W. J. Burszta, Antropologia kultury. Tematy, teorie, interpretacje, Poznań 1998, rozdział 1. i 7.
3. J. D. Eller, Antropologia kulturowa. Globalne siły, lokalne światy, Kraków 2012, rozdział 1. i 2.
4. E. Krawczak, Antropologia kulturowa, Lublin 2007, Rozdział I i VIII
5. M. Buchowski i M. Kempny, „Czy istnieje antropologia postmodernistyczna?”, w: Buchowski Michał (red.) Amerykańska antropologia postmodernistyczna. Warszawa: 1999, s. 9-28.
6. Literatura zalecana :
7. Bauman, Z. 2007. Płynne czasy. Życie w epoce niepewności. Warszawa.
8. Bauman, Z. 2011. Kultura w płynnej nowoczesności. Warszawa.
9. Benedyktowicz Z., Portrety „obcego”. Od stereotypu do symbolu, Kraków 2000.
10. Burszta W. J. i Piątkowski. 1994. O czym opowiada antropologiczna opowieść. Warszawa: Instytut Kultury, s. 7-13.
11. Clifford J., „O etnograficznej autokreacji: Conrad i Malinowski”, w: Ryszard Nycz (red.), Postmodernizm. Antologia przekładów. Kraków, 1997, s. 236-268.
12. Engelton, T. 1998. Iluzje postmodernizmu. Warszawa.
13. Gellner, E. 1997. Postmodernizm, rozum i religia. Warszawa.
14. Geertz C. 2003. Zastane światło. Antropologiczne refleksje na tematy filozoficzne. Kraków: Universitas. s. 33-57.
15. Geertz C., 2000. Dzieło i życie. Warszawa: KR.
16. Geertz C., 2003b. „Opis gęsty – w stronę interpretatywnej teorii kultury”, w: Kempny i Nowicka (red.) 2003, s. 35-58.
17. Geertz C., 2005. Interpretacja kultur. Wybrane eseje. Kraków: UJ.
18. Geertz C., 2005. Wiedza lokalna. Dalsze eseje z zakresu antropologii interpretatywnej. Kraków: UJ.
19. Hastrup, Droga do antropologii. Między doświadczeniem a teorią, Kraków 2008.
20. Kempny M. i Nowicka E. (red.). Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje. Warszawa: WN PWN. s. 139-179.
21. Kuligowski W. K., Antropologia współczesności. Wiele światów, jedno miejsce, Kraków 2007.
22. Kuligowski, W. Antropologia refleksyjna. O rzeczywistości tekstu, Poznań 2001.
23. Kempny M., 1994. Antropologia bez dogmatów — teoria społeczna bez iluzji. Warszawa: IFiS PAN, s. 144-175.
24. Lubaś M. 2003. Rozum i etnografia. Przyczynek do krytyki antropologii postmodernistycznej. Kraków: NOMOS.
25. Nycz R. (red.). 1998. Postmodernizm. Antologia przekładów. Kraków.
26. Tyler S. A. 1999. „Przed-się-wzięcie postmodernistyczne”, w: Buchowski Michał (red.) Amerykańska antropologia postmodernistyczna. Warszawa: Instytut Kultury s. 67-87.
27. *Ćwiczenia audytoryjne:*
28. Appadurai, A. 1999. O właściwe miejsce w hierarchii, W: Buchowski, M.(red.), Amerykańska antropologia postmodernistyczna. Warszawa, s. 228-244.
29. Burszta, W. 2008. Świat jako więzienie kultury. Pomyślenia. Warszawa, s. 43-72.
30. Clifford, J. 1996. O etnograficznej autokreacji: Conrad i Malinowski, W: Nycz, R. (red.), Postmodernizm: Antologia przekładów. Kraków, s. 214-236.
31. Clifford, J. 1999. O autorytecie etnograficznym, W: Buchowski, M.(red.), Amerykańska antropologia postmodernistyczna. Warszawa, s.123-159.
32. Geertz, C. 1999. Anty anty-relatywizm, W: Buchowski, M.(red.) op.cit., s. 39-63.
33. Geertz, C. 2000. Dzieło i życie. Warszawa, s. 9-41.
34. Gellner, E. 1997. Postmodernizm, rozum i religia. Warszawa 1997, s. 57-124.
35. Hanson, A. 1999. Kreowanie Maorysa: wynalazek kultury i jego logika, W: Buchowski, M.(red.) op.cit., s. 183-201.
36. Harris, M. 2007. Krowy, świnie, wojny i czarownice. Zagadki kultury, Katowice, s. 131-198.
37. Pool, R. Etnografia postmodernistyczna, W: Buchowski, M.(red.), op.cit., s. 247-267.
38. Rabinov, P. 1999. Wyobrażenia są faktami społecznymi: modernizm i postmodernizm w antropologii, W: Buchowski, M.(red.), op.cit., s. 88-122.
39. Ramos, A. R. 1999. Rozmyślając o Yanomami: wyobrażenia etnograficzne a pogoń za egzotyką, W: Buchowski, M.(red.), op.cit., s. 203-227.
40. Mbembe A. 2018. Polityka wrogości, tłum. U. Kropowicz, Wydawnictwo Karakter.

Dodatkowa

1. Burszta, W. J, K. Piątkowski. 1994. O czym opowiada antropologiczna opowieść. Warszawa, s. 17-35, s. 37-57.

Badania i publikacje

Badania

1. Katarzyna Skowronek, udział w grantie naukowym „Programy alternatywnej duchowości na Śląsku Cieszyńskim od końca XIX w. do lat 70. XX w.”

Publikacje

1. Katarzyna SKOWRONEK, Dyskurs a zwrot kulturowy (cultural turn) —// W: Lingwistyczne badania nad dyskursem : kompendium / red. Waldemar Czachur, Artur Rejter, Marta Wójcicka. — Kraków : UNIVERSITAS, 2024.
2. Katarzyna Skowronek, Mariusz Rutkowski, Linguistic construction of female identity in Polish political discourse // Lege Artis [Dokument elektroniczny]. — Czasopismo elektroniczne ; — 2020 — vol. 5 no. 2, s. 263-300.
3. Katarzyna SKOWRONEK, Clifford Geertz w onomastyce? : refleksje na marginesie lektury monografii Artura Rejtera „Nazwy własne w kon/tekstach kultury” // Onomastica ; — 2019 — R. 63, s. 315-322.
4. Katarzyna SKOWRONEK, Kategoria Obcego w oficjalnym dyskursie Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce W: Obcy/Inny : propozycje aplikacji pojęciowych / red. nauk. Małgorzata Karwatowska, Robert Litwiński, Adam Siwiec. — Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2018.
5. Katarzyna SKOWRONEK, Turysta i konsumowanie : „Kulinarny Kraków” - w perspektywie onomastyczno-kulturoznawczej , W: Z nazwą w świat : filologiczna podróż z profesorem Ireną Sarnowską-Giefing / pod red. Magdaleny Graf, Wojciecha Hofmańskiego, Pawła Grafa. — Poznań : Instytut Naukowo-Wydawniczy MAIUSCULA s 2018. S. 297-[313].
6. Katarzyna SKOWRONEK , Czy onomastyka jest kobietą? : na marginesie lektur antropologicznych i onomastycznych, Onomastica ; ISSN 0078-4648. — 2016 — R. 60, s. 411-421. — Bibliogr. s. 420-421, Summ.
7. Katarzyna SKOWRONEK, (2019) „Antropologia feministyczna i historia kobiet a onomastyka - miejsca wspólne (na przykładzie chrześcijańskich imion żeńskich obecnych w nazwach miejscowych)”, ANNALES UNIVERSITATIS PAEDAGOGICAE CRACOVIENSIS. STUDIA LINGUISTICA, (14), s. 218-234.

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
KLT2A_K03	Na podstawie wszechstronnej i twórczej analizy nowych sytuacji i problemów samodzielnie formułuje propozycje ich rozwiązania i sięga po opinie ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu.
KLT2A_K07	Wykazuje motywację do zaangażowanego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym i samodzielnie inicjuje działania na o charakterze publicznym i społecznym.
KLT2A_K09	Ma świadomość znaczenia humanistyki dla rozumienia współczesnych procesów społecznych, politycznych, gospodarczych i kulturowych.
KLT2A_U03	Czyta i interpretuje tekst filozoficzny, socjologiczny, antropologiczny oraz źródła historyczne na poziomie zaawansowanym.
KLT2A_U10	Rekonstruuje i konstruuje różnego rodzaju argumentację, odwołując się do złożonych przesłanek normatywnych danego stanowiska lub do założeń światopoglądowych bądź do tradycji kulturowych.
KLT2A_U15	Potrafi w sposób zaawansowany wyszukiwać, selekcjonować i umiejętnie wykorzystywać dostępne źródła właściwe dla (dyscypliny) kulturoznawstwa.
KLT2A_U20	Rozumie w pełni odmienne postrzeganie życia społecznego przez osoby pochodzące z różnych środowisk i kultur.
KLT2A_U21	Interpretuje wieloaspektowo zjawiska charakterystyczne dla świata wielokulturowego w kontekście przemian społeczeństw nowoczesnych i ponowoczesnych.
KLT2A_U23	Rozumie w pełni istotę społeczeństwa informacyjnego i potrafi scharakteryzować przemiany życia społecznego pod wpływem nowoczesnej technologii.
KLT2A_W06	Zna i rozumie zaawansowane metody analizy i interpretacji zjawisk kulturowych.
KLT2A_W07	Wszechstronnie zna główne kierunki rozwoju kulturoznawstwa
KLT2A_W08	Zna i dogłębnie rozumie historyczny charakter kształtowania się teorii i badań kulturoznawczych.
KLT2A_W09	Ma wszechstronną orientację w organizacji życia kulturalnego w kraju, zna główne instytucje kultury oraz sposoby zarządzania nimi, a także najważniejsze wydarzenia we współczesnym życiu kulturalnym.
KLT2A_W11	Posiada zaawansowaną wiedzę o relacjach zachodzących między głównymi prądami umysłowymi epoki a przemianami zachodzącymi w obszarze kultury i w obszarze życia społecznego, z uwzględnieniem roli i znaczenia mediów
KLT2A_W15	Posiada gruntowną wiedzę o głównych zależnościach pomiędzy społeczeństwem i kulturą oraz posiada wiedzę na temat roli języka w kształtowaniu (się) społeczeństwa i kultury.
KLT2A_W17	Zna zaawansowane metody interpretacji tekstu filozoficznego, dzieła literackiego, dzieła sztuk plastycznych oraz innych artefaktów kulturowych, sztuki filmowej, muzycznej, teatralnej oraz innych.
KLT2A_W21	Rozumie w pełni istotę społeczeństwa informacyjnego i jego kulturowych, ekonomicznych, technologicznych i społecznych uwarunkowań oraz zależności między technologią a zmianami zachodzącymi w społeczeństwie i kulturze.